اشتباه خانواده‌ها در فرزندپروری

به فرزندانتان مسئولیت بدهید

سپهرغرب، گروه اجتماعی: یک مشاور خانواده با بیان اینکه شیوه‌های فرزندپروری امروز در جهت مسئولیت دادن به فرزندان نیست، گفت: امروز در بسیاری از خانواده‌ها، دختران و پسران ۲۰ ساله مسئولیتی ندارند. شیوه‌های فرزندپروری امروز، مسئولیت‌پذیری را نادیده گرفته. متأسفانه والدین به بهانه جبران اجحافی که درگذشته در حقشان شده مسئولیتی به فرزندان خود نمی‌دهند.

دکتر مهناز عسگریان با بیان اینکه درگذشته زنان چندان به حق‌وحقوق خود آگاه نبودند که منجر به هضم و پذیرای بسیاری از خشونت‌ها بود، گفت: اما زن امروز نسبت به حق‌وحقوق و توانمندی‌های خود آگاهی یافته اما در ابزارهای اجتماعی و قانونی که بتواند زن را حمایت کند کمبودهایی وجود دارد؛ بنابراین این مرحله گذار جایی است که اجتماع را با زن و آگاهی او به یک نقطه مشترک می‌رساند و قانون نیز متوجه شده باید زن را حمایت کند؛ اما چون هنوز قوانین اجتماعی کامل و قوی نیستند، شاهد آن هستیم که زنان برای گرفتن حق، خودشان اقدام می‌کنند.

وی ادامه داد: اگر بتوان مرحله گذار را با ایجاد تعادل بین آگاهی زن‌ها و حمایت‌های دستگاه‌های قانونی و قضائی طی کنیم، قطعاً در آینده دریچه خوبی را به روی زنان خواهیم گشود. امروز بین سبک زندگی مدرن و سنتی قرار داریم و از سبک زندگی سنتی فاصله گرفته‌ایم و این در حالی است که آشنایی کاملی با سبک زندگی مدرن هم نداریم.

این مشاور خانواده که در برنامه‌ای رادیویی صحبت می‌کرد، با بیان اینکه شیوه‌های فرزندپروری امروز در جهت مسئولیت دادن به فرزندان نیست، خاطرنشان کرد: امروز در بسیاری از خانواده‌ها، دختران و پسران ۲۰ساله مسئولیتی ندارند. شیوه‌های فرزندپروری امروز، مسئولیت‌پذیری را نادیده گرفته است. متأسفانه والدین به بهانه جبران اجحافی که درگذشته در حقشان شده مسئولیتی به فرزندان خود نمی‌دهند.

عسگریان معتقد است که نوجوانِ امروز باوجود پختگی عقلی و منطقی، هنوز نمی‌داند از زندگی چه چیزی می‌خواهد.

وی با بیان اینکه ورود در ازدواج نوعی تعهد و مسئولیت مضاعف است گفت: یکی از مشکلات زنان در بعد اجتماعی ترس از شکست است. البته نسبت به قبل کمتر شده اما همچنان وجود دارد. همچنین زن تصور می‌کند اگر به مدارج بالای اجتماعی دست یابد، از زنانگی او کم شده و دیگر مادر و همسر خوبی نیست. اگر زنان ظرفیت بالقوه خود را شناسایی کنند می‌توانند بهترین خود را ارائه دهند.

این مشاور خانواده در پایان خواستار شد این شد که قانون‌گذاران باید نقش روانشناسان را در نگارش قوانین در نظر بگیرند تا بتوانند موارد کلیدی را گوشزد کنند.

رفتارهای پرخطر در رانندگی، ماحصل مشکلات روان‌شناختی

سپهرغرب، گروه اجتماعی - طاهره ترابی‌مهوش: در گفت‌وگو با عضو هیئت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران مشخص شد؛ رفتارهای پرخطر در رانندگی، ماحصل مشکلات روان‌شناختی و اجتماعی است.

نظم اجتماعی اساس برقرای هر جامعه است. اطاعت از قواعد اجتماعی برای تداوم نظم از اهمیت برخوردار است، چراکه اطاعت نکردن از قواعد اجتماعی هزینه‌های مختلفی را برای جامعه در پی خواهد داشت، در این بین یکی از این قواعد مربوط به رانندگی است، امروزه قانون‌گریزی در رانندگی با توجه به نقش اساسی عامل انسانی در تصادفات، به‌عنوان مسئله‌ای اجتماعی در جامعه ما مد نظر قرار گرفته است. آمارها می‌گوید از سال ۱۳۸۴ تا ۱۴۰۱ در مجموع ۳۵۱ هزار و ۹۹۶ نفر بر اثر تصادفات و حوادث رانندگی در کشور جان خود را از دست داده‌اند و با احتساب حدود ۲۷ هزار مرگ و میر در سال‌های ۸۳-۸۲ می‌توان گفت در دو دهه گذشته یعنی از سال ۱۳۸۲ تا ۱۴۰۱ جمعاً ۴۰۵ هزار نفر در حوادث رانندگی کشور جان باخته‌اند؛ عددی که تقریباً دو برابر کل شهدای هشت سال جنگ تحمیلی (۲۱۳ هزار و ۲۵۵ نفر) است.

البته این امر تنها مختص کشور ما نیست بلکه طی چندین دهه، مرگ‌های حاصل از تصادفات جاده‌ای به‌عنوان یک بحران بین‌المللی شناخته شده که هر ساله جایگاه بالایی در علل اصلی مرگ‌ومیر کسب می‌کند اما شوربختانه با وجود تلاش‌های صورت‌گرفته آمار تصادفات و مرگ و میرهای ناشی از آن در کشور همچنان بسیار قابل تأمل است، به‌طوری‌که تعداد مرگ‌ومیر ناشی از تصادفات در ایران با کل مرگ‌ومیر تصادفات رانندگی در اتحادیه اروپا با ۲۷ کشور و جمعیت ۴۵۰ میلیون نفری، برابری می‌کند.

بر این اساس با توجه به اهمیت رفتارها و کنش‌های اجتماعی رانندگان در بروز تصادفات، در این شماره از روزنامه بر آن شدیم تا درخصوص اهمیت این موضوع با فرهاد پرویزیان؛ روان‌شناس و عضو هیئت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی و نیز مدیر مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی مادر گفت‌وگویی تربیت دهیم که در ادامه می‌خوانید:

■ در آستانه سال جدید هستیم و طبق روال هر سال، سفرهای نوروزی افزایش می‌یابد، یکی از آسیب‌های جدی در حوزه حمل‌ونقل، تصادفات جاده‌ای است، به‌نظر شما در حال حاضر وضعیت تصادفات در جاده‌های ایران چگونه و طی سال‌های اخیر چه روندی را طی کرده است؟ چه عواملی در فرهنگ رانندگی و رفتارهای اجتماعی بر افزایش تصادفات تأثیر داشته‌اند؟

تأثیر مشکلات ذهنی و دغدغه‌های فردی بر تصادفات جاده‌ای

مسئله تصادفات جاده‌ای سال‌هاست که مورد توجه حکومت، به‌ویژه پلیس راهنمایی و رانندگی قرار دارد اما اگر از منظر روان‌شناسی اجتماعی و روان‌شناسی شناختی به این موضوع نگاه کنیم، متوجه می‌شویم که بخشی از تصادفات نه به‌دلیل مسائل فنی، بلکه به‌دلیل درگیری‌های ذهنی رانندگان رخ می‌دهد.

بسیاری از افراد هنگام سفر، جسمشان در حال حرکت اما ذهنشان همچنان درگیر مشکلات و دغدغه‌های روزمره است. برای مثال، وقتی مرد خانه که قرار است راننده باشد به همراه خانواده سفر می‌کند، ممکن است ذهنش همچنان درگیر مشکلات اقتصادی، کاری یا خانوادگی در مبدأ باشد، این عدم حضور ذهنی و تمرکز پایین، یکی از عوامل مهم در بروز تصادفات است.

این در حالی است که یکی از اصول کلیدی رانندگی ایمن، داشتن تمرکز و حواس جمع است. زمانی که فرد ساعت‌های طولانی رانندگی می‌کند، امواج مغزی او، به‌ویژه آلفا و دلتا افزایش می‌یابد که باعث کاهش هوشیاری و واکنش‌های کندتر نسبت به محیط می‌شود. در چنین شرایطی، راننده ممکن است یک مسیر طولانی را طی کند، اما نه چیزی ببیند و نه متوجه مسیر باشد، این وابستگی به ضمیر ناخودآگاه در هدایت خودرو، یکی از دلایل مهم بروز تصادفات است.

نقش مصرف الکل و مواد مخدر در تصادفات جاده‌ای ایران محسوس است

البته برخی از تحقیقات در حوزه علوم اجتماعی نشان داده که متأسفانه بخش قابل‌توجهی از تصادفات جاده‌ای، ناشی از مصرف مشروبات الکلی و مواد مخدر است. متأسفانه، این مسئله در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته، بسیاری از افراد برای ایجاد هیجان بیشتر در رانندگی، اقدام به مصرف این مواد می‌کنند، درحالی‌که این کار نه‌تنها جان خودشان، بلکه جان همراهان و سایر رانندگان را به خطر می‌اندازد.

در این زمینه، نقش نهادهای مسئول، به‌ویژه پلیس راهنمایی و رانندگی، بسیار مهم است. مسئله قابل بحث اینکه برخی از مردم هنگام دیدن پلیس، به‌جای احساس امنیت، دچار استرس و ترس می‌شوند. این در حالی است که وظیفه پلیس، حفظ جان و مال شهروندان است.

بنابراین با توجه به روند رو به رشد این آسیب‌ها، برای نظارت و کنترل بهتر مصرف مشروبات الکلی و مواد مخدر، تشکیل گروه‌های نظارتی با لباس‌های متفاوت و رنگ‌های شاد می‌توانند راهکاری مؤثر باشد زیرا این گروه‌های نظارتی می‌توانند در کنار نیروهای پلیس، بدون ایجاد استرس و ترس، بر رانندگان نظارت داشته باشند و به کاهش تصادفات کمک کنند.

■ نقش فرهنگ رانندگی و نگرش‌های اجتماعی در تصادفات را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بی‌توجهی به سرعت مجاز، عدم استفاده از کمربند ایمنی و رعایت نکردن قوانین رانندگی، از مهم‌ترین عوامل بروز تصادفات هستند؛ البته خوشبختانه، استفاده از کمربند ایمنی نسبت به گذشته افزایش یافته اما همچنان برخی افراد این قانون را رعایت نمی‌کنند.

یکی از نقاط ضعف در مدیریت فرهنگ رانندگی در کشور، کاهش حضور فیزیکی پلیس و واگذاری وظایف به دوربین‌های نظارتی است، گرچه دوربین‌ها نقش مهمی در ثبت تخلفات دارند، اما حضور فیزیکی در برخی مواقع ضروری است، زیرا بازدارندگی مستقیم و بیشتری ایجاد می‌کند.

■ تأثیر قوانین، آموزش و هماهنگی سازمان‌ها در کاهش تصادفات جاده‌ای را تا چه حد مؤثر می‌دانید؟

یکی از مشکلات رایج در رانندگی، رعایت نکردن سرعت مجاز است که در حال حاضر، وقتی راننده‌ای از حد مجاز فراتر رود، معمولاً پیامک جریمه برای او ارسال می‌شود اما در مورد کمربند ایمنی، به‌نظر می‌رسد که پلیس نیاز به نظارت مستقیم بیشتری دارد.

بنابراین درباره رعایت قوانین رانندگی، باید به‌صورت مؤثرتری کار انجام شود. استفاده از رسانه‌های تصویری، دیجیتال، پیامک‌ها و تبلیغات تلویزیونی در این زمینه بسیار اثرگذار است.

■ آیا قوانین موجود در حوزه رفتارهای پرخطر، از بازدارندگی لازم برخوردار هستند؟ تا چه حد می‌توان آن‌ها را اصلاح کرد تا تأثیر بیشتری داشته باشند؟

یکی از مسائل مهم، آموزش رانندگان قبل و بعد از دریافت گواهینامه است. اگر در فرآیند دریافت گواهینامه، سخت‌گیری‌های لازم اعمال شود، می‌توان تا حد زیادی از بروز مشکلات رانندگی جلوگیری کرد اما علاوه بر این، فرهنگ‌سازی باید از دوران کودکی آغاز شود.

برای مثال، می‌توان طرح‌هایی مانند پلیس مدرسه را اجرا کرد تا دانش‌آموزان از همان ابتدا با قوانین راهنمایی و رانندگی آشنا شوند، فرهنگ رانندگی اگر از سنین پایین نهادینه شود، تأثیر بیشتری نسبت به اِعمال جریمه‌ها در بزرگ‌سالی خواهد داشت اما متأسفانه، فرهنگ رانندگی ما در طول سال‌ها، به‌گونه‌ای شکل گرفته که تغییر آن از طریق نظارت و جریمه، کار دشواری است.

■ آیا برنامه‌های آموزشی کافی برای افزایش آگاهی عمومی درخصوص رفتارهای پرخطر در رانندگی در کشور وجود دارد؟

در سال‌های اخیر، برنامه‌های آموزشی و تبلیغاتی در رسانه‌های تصویری، دیجیتال و رادیویی نسبت به گذشته پیشرفت کرده، اما نیاز بیشتری به این برنامه‌ها احساس می‌شود.

البته یکی از مسائل مهم، تعامل بین پلیس راهور، وزارت راه و شهرسازی و سازمان حمل‌ونقل جاده‌ای است. در حال حاضر، تمرکز اصلی بر عملکرد پلیس راهنمایی و رانندگی است، اما نباید فراموش کرد که وزارت راه نیز نقش مهمی در کاهش تصادفات دارد.

به‌عنوان مثال، بسیاری از جاده‌های کشور دارای نقص‌های فنی و طراحی نامناسب هستند. خود من، هنگام بازگشت از سفر، با دست‌اندازهایی در سرعت ۷۰ تا ۸۰ کیلومتر بر ساعت مواجه شدم که می‌توانست باعث شکستگی رینگ یا انحراف خودرو شود بنابراین، تعامل بین نهادهای مختلف برای ارتقای کیفیت جاده‌ها و افزایش ایمنی رانندگی ضروری است.

■ مشکل اصلی در رانندگی پرخطر چیست و چه کمبودهایی داریم؟

یکی از مشکلات اصلی در رانندگی پرخطر، این است که برخی از رانندگان رانندگی با سرعت بالا را نوعی تفریح و قدرت‌نمایی می‌دانند، این مسئله بیشتر یک مشکل روان‌شناختی و اجتماعی است تا صرفاً یک تخلف رانندگی. برای حل این مشکل، تشکیل کارگروه‌هایی از جامعه‌شناسان، روان‌شناسان و پلیس راهور ضروری است، نباید تمام مسئولیت کاهش تصادفات را فقط بر عهده پلیس گذاشت. تعامل وزارت راه، پلیس، جامعه‌شناسان و روان‌شناسان می‌تواند تأثیر مثبتی بر کاهش رانندگی پرخطر و آموزش صحیح رانندگی داشته باشد.

مع‌الوصف رانندگی به‌عنوان یک رفتار، تحت تأثیر عوامل زیستی، روانی و اجتماعی است و بی‌تردید وضعیت جسمی، صفات شخصیتی، وجود یا عدم وجود نابسامانی‌های روانی، هوش و رشد اخلاقی افراد، در نحوه رانندگی در ایران نقش بسیار دارد اما بی‌شک نقش عوامل اجتماعی و فرهنگی نیز مهم است.

بنابراین رانندگی بدون داشتن صلاحیت‌های روانی، ذهنی، هوشی، فنی و بدون حصول به درجه‌ای از اجتماعی شدن، به معنی شروع بزهکاری است؛ برای مثال فردی فکر می‌کند قبل از آنکه با خودروی روبه‌رویی مصادف شود می‌تواند از خودروی جلویی سبقت بگیرد، اما محاسبه او غلط است و تصادف خونین روی می‌دهد یا فرد دیگری فکر می‌کند می‌تواند بدون کم کردن سرعت و به طور ناگهانی گردش به چپ کند، زیرا راننده مقابل از ترس تصادف لابد می‌ایستد اما راننده مقابل بدون ایستادن یا کاهش سرعت، به راه خود ادامه می‌دهد و در نتیجه تصادف وحشتناکی به وقوع می‌پیوندد.

پس بی‌تردید بخشی از آموزش‌های رانندگی در ایران باید به جنبه‌های اجتماعی رفتارها اختصاص یابد و پرسش‌های مرتبط با سنجش رفتارهای اجتماعی در امتحان کتبی رانندگی وارد شود. برخی امور از ابتدا باید با قاطعیت متوقف شود، برای نمونه رانندگی بدون داشتن گواهینامه و یا رانندگی تحت تأثیر مصرف الکل، مواد مخدر و محرک و استفاده از تلفن همراه حین رانندگی، باید با مجازات‌های سنگین که در زندگی فرد خلافکار تأثیر بگذارد، پاسخ داده شود.

اثرات مخرب فیلترشکن‌ها بر انواع هوش کودکان

سپهرغرب، گروه اجتماعی: در سال‌های اخیر، به‌دلیل سیاست‌های فیلترینگ گسترده در ایران، میزان استفاده از فیلترشکن‌ها در میان کودکان و نوجوانان افزایش یافته است. این امر نه‌تنها دسترسی آن‌ها را به محتوای کنترل‌نشده گسترش داده، بلکه پیامدهای شناختی و اجتماعی مهمی را نیز به همراه داشته است.

چند روز پیش پسر ۹ ساله‌ام را دیدم که به شکل عجیبی به موبایل خیره شده، وقتی جلوتر رفتم دیدم عکس‌های مستهجنی را نگاه می‌کند. این عکس‌ها چون به فیلتر شکن وصل بود هنگام بازی برای او باز شده بود. فیلتر شدن بسیاری از سایت‌ها و اپلیکیشن‌ها و لزوم استفاده از فیلترشکن هنگام استفاده از آن‌ها موجب شده که خانواده‌ها با این گونه اتفاقات مشابهی زیاد مواجه شوند.

والدین شاید بتوانند دور یک استخر را حصار بکشند اما حصارکشیدن دور اقیانوس ممکن نیست. استفاده کودکان و نوجوانان از فیلترینگ یعنی افتادن آن‌ها در اقیانوس بی انتهای اینترنت بدون هیچ محدودیتی. در این مورد با دکتر محمد مهدی سید ناصری، حقوقدان، مدرس دانشگاه و پژوهشگر حقوق بین‌الملل کودکان به گفت‌وگو پراختیم.

■ تأثیر استفاده از فیلترشکن بر هوش اجتماعی کودکان

استفاده از اینترنت در میان کودکان و نوجوانان در حال گسترش است و فیلترینگ گسترده باعث شده که بسیاری از آن‌ها برای دور زدن محدودیت‌ها از فیلترشکن استفاده کنند. این پدیده، فراتر از دسترسی به محتوای فیلترشده، اثرات شناختی و روانی عمیقی دارد که تاکنون کمتر مورد بررسی قرار گرفته است.

هوش اجتماعی شامل توانایی برقراری ارتباط، همکاری، و درک احساسات دیگران است. استفاده از فیلترشکن می‌تواند پیامدهای زیر را برای کودکان به همراه داشته باشد.

– کاهش تعاملات اجتماعی واقعی: کودکان زمان بیشتری را در محیط‌های آنلاین غیرنظارتی سپری کرده و تعاملات حضوری آن‌ها کاهش می‌یابد.

– افزایش تأثیرپذیری از الگوهای اجتماعی نامناسب: قرار گرفتن در معرض محتوای کنترل‌نشده، باعث شکل‌گیری الگوهای اجتماعی ناسازگار می‌شود.

– کاهش مهارت‌های تصمیم‌گیری جمعی: کودکان عادت می‌کنند که به‌صورت فردی تصمیم بگیرند و کمتر در تصمیم‌گیری‌های گروهی شرکت کنند.

■ تأثیر استفاده از فیلترشکن بر هوش هیجانی کودکان

هوش هیجانی به توانایی درک، مدیریت و بیان احساسات اشاره دارد. برخی از اثرات منفی استفاده از فیلترشکن در این زمینه شامل موارد زیر است:

– افزایش اضطراب و استرس: قرار گرفتن در معرض محتوای نامناسب یا تهدیدات سایبری، باعث اضطراب و ترس در کودکان می‌شود.

– کاهش خودکنترلی هیجانی: مواجهه مداوم با محتواهای تحریک‌کننده، می‌تواند آستانه تحمل کودک را کاهش داده و منجر به رفتارهای پرخاشگرانه شود.

– افزایش وابستگی به فضای مجازی: کودکان به جای استفاده از روش‌های سنتی مدیریت استرس مانند؛ مطالعه یا بازی‌های فیزیکی، به اینترنت پناه می‌برند.

■ تأثیر استفاده از فیلترشکن بر هوش فضایی کودکان

هوش فضایی شامل توانایی تجسم اشکال، درک روابط فضایی و تحلیل محیط‌های دیجیتالی است. برخی از چالش‌هایی که در این زمینه به وجود می‌آیند، عبارت‌اند از:

– کاهش توانایی تحلیل محیط دیجیتال: بسیاری از کودکان بدون درک نحوه عملکرد فیلترشکن‌ها از آن‌ها استفاده می‌کنند، که این موضوع باعث کاهش مهارت‌های تحلیل داده و امنیت سایبری آن‌ها می‌شود.

– تضعیف مهارت‌های مسیریابی ذهنی: استفاده بیش از حد از فناوری‌هایی که مسیرها را خودکار تنظیم می‌کنند، ممکن است توانایی تحلیل فضایی کودکان را کاهش دهد.

– کاهش خلاقیت در حل مسائل دیجیتال: وابستگی به فیلترشکن، به جای جستجوی راه‌حل‌های جایگزین برای دسترسی به اطلاعات، خلاقیت کودکان را در مواجهه با چالش‌های دیجیتال محدود می‌کند.

■ راهکارهای پیشنهادی برای کاهش اثرات منفی استفاده از فیلترشکن

دکتر سید ناصری راهکارهای زیر را برای کاهش اثرات منفی استفاده از فیلترشکن پیشنهاد داده است:

بازنگری در سیاست‌های فیلترینگ؛ ایجاد یک نظام نظارت هوشمند به‌جای فیلترینگ گسترده، می‌تواند میزان وابستگی کودکان به فیلترشکن را کاهش دهد.

افزایش سواد دیجیتال در مدارس؛ آموزش نحوه استفاده صحیح از اینترنت و شناخت تهدیدات سایبری می‌تواند به کاهش استفاده از فیلترشکن کمک کند.

تقویت جایگزین‌های فرهنگی و آموزشی؛ توسعه برنامه‌های جذاب کتاب‌خوانی دیجیتال و بازی‌های آموزشی می‌تواند میزان گرایش کودکان به اینترنت نامحدود را کاهش دهد.

نظارت والدین بر رفتار دیجیتال کودکان؛ والدین می‌توانند از ابزارهای مدیریت والدین برای کنترل و هدایت رفتارهای دیجیتالی فرزندان خود استفاده کنند.

استفاده از فیلترشکن‌ها در میان کودکان ایرانی بخصوص کودکان نسل زِد و آلفا به پدیده‌ای رایج تبدیل شده است که فراتر از مشکلات امنیتی، اثرات عمیقی بر هوش اجتماعی، هیجانی و فضایی آن‌ها دارد. کاهش تعاملات اجتماعی، افزایش اضطراب و کاهش مهارت‌های شناختی دیجیتال، از پیامدهای اصلی این پدیده هستند. برای کنترل این روند، لازم است که سیاست‌های فیلترینگ مورد بازبینی قرار گرفته و راهکارهای جایگزینی برای افزایش سواد دیجیتال و فرهنگی کودکان ارائه شود.

کودکان ما «امروز» نیاز دارند که خوب زندگی کنند و به حقوقشان احترام گذاشته شود. صیانت از مصالح عالیه‌ی کودکان، مهم‌ترین مبنای حقوق کودک و ابدیت بخشیدن به حقِ دارا بودن از حق برای کودکان از مهم‌ترین اهدافِ خاص نظام حقوق بین‌الملل کودکان در عصر جهانی شدن است. در نتیجه توجه به تکالیف دولت‌ها در حمایت و صیانت از حقوق کودک در سطح بین‌المللی و داخلی ضروری است. یادمان باشد که فرصت‌ها را نمی‌شود به تعویق انداخت، اگر چنین شود، فرصت‌ها فاسد می‌شوند و فرصت فاسد می‌تواند بدل به تهدید شود.

گام مهم عشایر عرب دشت عباس در کاهش آسیب‌های اجتماعی

سپهرغرب، گروه اجتماعی: عشایر عرب دشت عباس با همت بزرگان و سران طوایف، گام مهمی در کاهش آسیب‌های اجتماعی برداشته‌اند و با اصلاح سنت‌های نادرست، مسیر جدیدی برای برگزاری مراسم‌ها ترسیم کردند.

استان ایلام با جمعیتی عمدتاً عشایری و قومیت‌های متنوع، فرهنگی غنی و ریشه‌دار دارد که آداب و رسوم خاصی را در مراسم‌های خود حفظ کرده. یکی از این رسوم، تیراندازی در مراسم‌های شادی و عزا بود که در گذشته به‌عنوان نمادی از احترام، همبستگی و قدرت قبیله‌ای انجام می‌شد اما در سال‌های اخیر، این رسم به یکی از عوامل بروز حوادث تلخ و ناگوار تبدیل شده است.

یکی از بزرگان عشایر منطقه، در این خصوص گفت: ما سال‌ها شاهد حوادث تلخ ناشی از تیراندازی در مراسم‌ها بودیم. این تصمیم، نه‌تنها امنیت را در مراسم‌ها افزایش می‌دهد، بلکه موجب آرامش خاطر مردم و جلوگیری از فجایع ناگوار خواهد شد.

در کنار این موضوع، پخت‌وپزهای سنگین و پرهزینه در مراسم‌های عزاداری نیز یکی دیگر از رسوم پرخرجی است که در شرایط اقتصادی کنونی، فشار زیادی بر خانواده‌ها وارد می‌کند.

برگزاری این‌گونه مراسم‌ها نه‌تنها هزینه‌های سنگینی را بر خانواده‌های عزادار تحمیل می‌کند، بلکه برخلاف آموزه‌های دینی نیز محسوب می‌شود، چراکه در بسیاری از موارد، منجر به اسراف و مصرف بی‌رویه می‌شود.

■ حوادث ناگوار ناشی از تیراندازی در مراسم‌ها

بررسی آمارها نشان می‌دهد که تیراندازی در مراسم‌ها بارها منجر به فجایع انسانی شده است. بر اساس گزارش‌های رسمی، در دو سال گذشته، ۳۵ نفر در کشور به‌دلیل تیراندازی در مراسم‌های عزا و عروسی جان باخته‌اند.

در یکی از حوادث تلخ در سال ۱۴۰۱ در شهرستان دهلران، یک مراسم عروسی به‌دلیل شلیک با سلاح شکاری به سوگ تبدیل شد. گلوله‌ای سرگردان جان یکی از مهمانان را گرفت. این حادثه تنها نمونه‌ای از خطرات این رسم نادرست است که بارها جان انسان‌ها را گرفته و باعث ایجاد ناامنی در جامعه شده است.

■ ورود مسئولان و بزرگان عشایر به اصلاح رسوم نادرست

عمران علی محمدی، رئیس کل دادگستری استان ایلام، در نشست اخیر سران عشایر در دشت عباس با اشاره به جایگاه بزرگان و متنفذان در جامعه و نقش آنان در اصلاح فرهنگ و رفتارهای نادرست، افزود: اصلاح رسم و رسوم غلط و رفتارهای نادرست و مقابله با افراط و تفریط در مراسمات، نیازمند ورود بزرگان و مصلحان منطقه است. از همین رو، نشستی با حضور سران طوایف و عشایر استان ایلام و برخی عشایر استان خوزستان در روستای حمزه، بخش دشت عباس، به‌منظور پایان دادن به این رسومات برگزار شد.

■ مصوبات نشست سران عشایر برای اصلاح رسوم نادرست

در پایان این نشست، بزرگان عشایر و متنفذین محلی، عهدنامه‌ای شامل ۶ بند را امضا کردند که اجرای آن برای تمامی طوایف و عشایر حاضر در نشست لازم‌الاجرا خواهد بود. مهم‌ترین مصوبات این نشست عبارتند از؛

ممنوعیت تیراندازی در مراسم‌ها: با توجه به خطرات جانی و حوادث ناگواری که در سال‌های اخیر رخ داده، سران عشایر تصمیم گرفتند که این رسم به‌طور کامل حذف شود.

حذف پخت‌وپزهای سنگین در مراسم‌های عزاداری: با توجه به شرایط اقتصادی و فشار مالی بر خانواده‌ها، هزینه‌های اضافی برای پخت‌وپزهای گسترده در مراسم‌های عزاداری غیرضروری دانسته شد و از این پس مراسم تشییع بعد از ظهر برگزار خواهد شد.

■ نقطه عطفی در اصلاح فرهنگ اجتماعی عشایر

حجت‌الاسلام والمسلمین سید محسن موسوی، امام‌جمعه شهرستان دهلران، در این نشست اظهار کرد: این جلسه نقطه عطفی در اصلاح رسوم نادرست است. بزرگان و متنفذین عشایر به این نتیجه رسیده‌اند که برخی رسوم دست‌وپاگیر و مغایر با آموزه‌های دینی باید کنار گذاشته شوند.

یکی از اهالی منطقه، درباره حذف پخت‌وپزهای سنگین در مراسم‌های عزاداری اظهار کرد: در گذشته، خانواده‌های عزادار مجبور بودند هزینه‌های زیادی را برای پخت غذاهای سنگین متحمل شوند، درحالی‌که اصل عزاداری، همدردی و تسلی دادن به بازماندگان است، نه برگزاری مراسم‌های پرخرج. این تصمیم جدید باعث می‌شود فشار مالی کمتری به مردم وارد شود و مراسم عزاداری ساده‌تر و معنوی‌تر برگزار گردد.

تصویب این مصوبات نشان می‌دهد که بزرگان عشایر و مردم منطقه به ضرورت اصلاح برخی رسوم نادرست پی برده‌اند و در جهت بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی، اقدامات عملی را در پیش گرفته‌اند.

■ سیدصادق نجات